

11 Grundavdrag

prop. 1999/2000:2, del 2 s. 670-675
SOU 1997:2, del II s. 496-500.

11.1 Beräkning av grundavdrag

Grundavdragets storlek är knutet till prisbasbeloppet enligt AFL och uppgår till lägst 0,27 basbelopp. För taxerade förvärvsinkomster i intervallet 1,86-2,89 basbelopp ökas grundavdraget med 25 % av inkomsten inom detta skikt. För inkomster över 3,04 basbelopp minskas grundavdraget med 10 % av den del av inkomsten som överstiger 3,04 basbelopp tills grundavdraget åter når nivån 0,27 basbelopp.

Grundavdraget avrundas uppåt till helt 100-tal kr. Prisbasbeloppet för 2001 är 36 900 kr. Det innebär att grundavdraget vid 2002 års taxering blir lägst 10 000 kr och högst 19 500 kr. Bestämmelserna om grundavdrag för fysiska personer och dödsbon finns i 63 kap. 2-5 §§.

Grundavdraget får inte överstiga det sammanlagda överskottet av tjänst och aktiv näringsverksamhet sedan allmänna avdrag enligt 62 kap. först gjorts. Härvid medräknas dock inte sådan utdelning från fåmansföretag eller sådan kapitalvinst från försäljning av andelar i fåmanshandelsbolag och aktier i fåmansföretag som enligt 50 kap. 7 § och 57 kap. ska tas upp som intäkt av tjänst och inte heller sådana förbjudna lån som avses i 11 kap. 45 §. Dessa inkomster liksom inkomst av passiv näringsverksamhet ingår dock i den taxerade förvärvsinkomsten och påverkar således grundavdragets storlek.

11.1.1 Två beskattningsår

Vid taxeringar för två beskattningsår under samma taxeringsår har i ett rättsfall Ortsavdrag (ersatt av grundavdrag) medgetts vid båda taxeringarna (RÅ 1957 ref. 48).

11.1.2 Helt eller reducerat grundavdrag

Den som varit obegränsat skattskyldig enligt 3 kap. 3-16 §§ under hela beskattningsåret får helt grundavdrag. Den som varit obegränsat skattskyldig under endast en del av beskattningsåret får ett reducerat grundavdrag. Avdraget medges med en tolfedel av 0,27 basbelopp för varje kalendermånad eller del därav, som den skattskyldige varit obegränsat skattskyldig.

Nedanstående tabell används för reducerat grundavdrag. Tabellen har beräknats med ledning av det för inkomståret 2001 gällande basbeloppet 36 900 kr.

Grundavdraget beräknas för	Grundavdragets storlek, kr
1 månad eller del därav	900
2 månader eller del därav	1 700
3 "	2 500
4 "	3 400
5 "	4 200
6 "	5 000
7 "	5 900
8 "	6 700
9 "	7 500
10 "	8 400
11 "	9 200
12 "	10 000

11.1.3 Dödsbo

För det beskattningsår då dödsfallet inträffat gäller att dödsboet är berättigat till grundavdrag med samma belopp som skulle ha utgått om den avlidne levte under hela året (4 kap.). Dödsbo efter en person som inte var folkpensionär och som har flyttat till Sverige under beskattningsåret och var bosatt här vid dödsfallet, medges grundavdrag från tidpunkten för inflyttningen till beskattningsårets utgång med en tolfedel av 0,27 prisbasbelopp för varje kalendermånad eller del därav.

Dödsbo efter en person som inte var folkpensionär och som avlidit under beskattningsåret men då inte var bosatt här kan ha rätt till grundavdrag om den avlidne under någon del av beskattningsåret varit bosatt här. Grundavdrag beräknas då med en tolfedel av 0,27 prisbasbelopp för varje kalendermånad eller del av kalendermånad som den avlidne varit bosatt här i riket under beskattningsåret.

11.2 Särskilt grundavdrag för folkpensionärer

Bestämmelserna om särskilt grundavdrag tillämpas endast om de ger ett högre avdrag än enligt reglerna om det ”vanliga” grundavdraget

(2 § första stycket sista meningen). Det särskilda grundavdraget avrundas uppåt till helt 100-tal kronor (2 § tredje stycket).

I fråga om personer födda 1937 eller tidigare tillämpas i stället för 63 kap. 6-10 §§ IL bestämmelserna i 1. anv. till 48 § KL i dess lydelse före ikraftträdandet av lagen (1998:682) om ändring i nämnda lag (4 kap. 107 § lag, 1999:1230, om ikraftträdande av inkomstskattelagen).

De pensionsförmåner som ger mottagaren rätt till särskilt grundavdrag är dels folkpension i form av ålderspension till person som är född 1937 eller tidigare, dels folkpension i form av förtidspension, sjukbidrag, omställningspension, särskild efterlevandepension, änkepension och hustrutillägg. Som folkpension räknas även pensionstillskott (PTS) enligt lagen (1969:205) om pensionstillskott samt, vid avdragsberäkningen, tilläggspension (ATP) med det belopp av tilläggspensionen som föranlett minskning av pensionstillskottet.

Ålderspension till person född 1937 eller tidigare, förtidspension och efterlevandepension, som betalas ut enligt utländsk lagstiftning om social trygghet och som utgår enligt grunder som är jämförbara med vad som gäller för folkpension, ska behandlas som folkpension när det gäller rätt till särskilt grundavdrag om skattskyldighet för pensionen föreligger i Sverige.

Folkpension i form av barnpension ger inte rätt till särskilt grundavdrag. Enbart delpension berättigar inte heller till särskilt grundavdrag. Förtida uttag av ålderspension som görs av person som är född år 1938 eller senare ger inte rätt till särskilt grundavdrag.

Den folkpension som ger rätt till särskilt grundavdrag ska ha uppgått till minst 6 000 kr eller minst en femtedel av det sammanlagda överskottet av tjänst och näringsverksamhet.

Folkpensionsförmånerna är skattepliktiga med undantag för viss del av barnpension. På grund av bestämmelserna om särskilt grundavdrag för folkpensionärer blir folkpensionsförmånerna i många fall helt eller delvis undantagna från beskattning.

11.2.1 SKM:s åtgärder

SKM ska självmant pröva fråga om särskilt grundavdrag för folkpensionärer. Sådant avdrag behöver inte yrkas i deklARATIONEN.

11.2.2 Högsta särskilda grundavdrag

Det högsta särskilda grundavdraget för gift folkpensionär uppgår vid 2002 års taxering till högst 138,1 procent av prisbasbeloppet. För ensamstående folkpensionär är avdraget högst 155,9 procent av prisbasbeloppet för år 2001 (36 900 kr). Vid 2002 års taxering blir högsta särskilda grundavdrag 51 000 respektive 57 600 kr.

11.2.3 Spärregler

Det särskilda grundavdraget får inte medges med högre belopp än den sammanlagda pensionen (allmän pension och tjänstepension) om folkpensionären (vid 2002 års taxering)

- hade folkpension såväl i december 2000 som i december 2001 och folkpensionen för 2001 inte till någon del utgått i form av förtidspension/sjukbidrag, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels ålderspension
- varit bosatt i Sverige hela 2001
- inte avlidit under 2001.

Samtliga förutsättningar ska vara uppfyllda. I annat fall begränsas avdraget till folkpensionens belopp. Detta gäller således för folkpensionär som

- inte var folkpensionär i december 2000 eller
- hade förtidspension, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels ålderspension under 2001 eller
- saknade folkpension i december 2001 eller
- varit bosatt utomlands under en del av 2001 eller
- avlidit under 2001.

Begränsningen till folkpensionens belopp gäller således om folkpensionären någon gång under 2001 haft förtidspension, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels ålderspension.

11.2.4 Folkpensionsbelopp

Folkpensionen, pensionstillskott (PTS) eller motsvarande ATP räknas som folkpension vid avdragsberäkningen. Den som betalar ut folkpension (försäkringskassan, SPV, KPA) lämnar uppgift om det belopp som anses som folkpension vid avdragsberäkningen. Beloppet benämns också SGA-max. För den som redovisar sådan

utländsk pension som ska anses som folkpension vid avdragsberäkningen måste skattemyndigheten göra en manuell beräkning.

11.2.5 Yrkesskadelivränta

I de fall folkpensionen reducerats med hänsyn till yrkesskadelivränta beräknas folkpensionsbeloppet före reduceringen.

11.2.6 Reducering av avdraget p.g.a. inkomst

Vid avdragsberäkningen ska hänsyn tas till folkpensionärens inkomst. Den inkomst som ska beaktas beräknas på olika sätt beroende på om pensionären hade folkpension redan i december året före beskattningsåret eller om folkpensionen började utgå först under beskattningsåret. Hänsyn ska inte tas till skattefria inkomster.

För den som var folkpensionär vid utgången av året före beskattningsåret reduceras det särskilda grundavdraget om summan av pensionärens pensionsinkomster (se 11.2.8 nedan) överstiger 1,381 resp. 1,559 prisbasbelopp. För här avsedda kategori pensionärer påverkas inte det särskilda grundavdraget av arbetsinkomster av tjänst eller av andra tjänsteinkomster som inte är pension, t.ex. de flesta livräntor, eller av inkomst av aktiv eller passiv näringsverksamhet.

För den som blivit folkpensionär under beskattningsåret (även i januari) beräknas den inkomst som kan reducera avdraget på ett annat sätt. Reduktion av det särskilda grundavdraget sker därvid om summan av taxerad förvärvsinkomst (tjänst + näringsverksamhet - allmänna avdrag) överstiger 1,381 resp. 1,559 prisbasbelopp. Reduceringen sker med 66,5 % av överskjutande belopp.

11.2.7 Förtidspension och arbetsskadelivränta

Arbetsskadelivränta som är samordnad med förtidspension (eller sjukbidrag) räknas som pension när avdraget reduceras p.g.a. inkomst.

11.2.8 Pension vid avdragsberäkningen

Begreppet pension finns definierat i 10 kap. 5 § . Med pension förstås ett belopp som, utan att försäkring tecknats, utbetalats på grund av tidigare tjänsteförhållande, folkpension eller tilläggs pension (ATP) enligt AFL, inkomst-, tilläggs- och premiepension enligt lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension, belopp som utgår på grund av tjänstepensionsförsäkring och privat pensionsförsäkring och utbetalning från pensionssparkonto.

När det gäller beräkning av särskilt grundavdrag räknas dock inte utbetalning från privat pensionsförsäkring och från pensions spar-konto som pension. Som ovan sagts beträffande arbetsskadelivränta som utbetalas till förtidspensionär anses sådan livränta som pension vid beräkningen av särskilt grundavdrag. Annan arbetsskadelivränta betraktas inte som pension. Detsamma gäller yrkesskadelivränta.

11.2.9 Kapitalinkomster

Kapitalinkomster och förmögenhet påverkar inte det särskilda grundavdragets storlek.

11.2.10 Minst vanligt grundavdrag

Om det särskilda grundavdraget efter reducering på grund av inkomst och med hänsyn till pensionens eller i vissa fall folkpensionens nivå skulle bli lägre än det grundavdrag som skulle medges en person som inte är folkpensionär och har samma taxerade förvärvsinkomst ska folkpensionären medges grundavdrag i stället för särskilt grundavdrag. Enligt IL medges alltså folkpensionären i sådana fall grundavdrag medan det enligt KL medgavs särskilt grundavdrag beräknat enligt reglerna för grundavdrag.

11.2.11 Dödsbo

Särskilt grundavdrag kan beviljas även dödsbo, men bara för det beskattningsår då dödsfallet inträffat. Den avlidne måste ha varit bosatt i riket åtminstone någon del av beskattningsåret. Någon proportionering av avdraget med hänsyn till det antal månader pensionen betalats ut under dödsfallsåret ska inte ske (RÅ 1964 Fi 948). Avdraget är dock, bl.a. i det fall folkpensionär avlidit under året, maximerat till folkpensionens belopp (inklusive pensions-tillskott eller motsvarande tilläggspension).

11.3 Ideell förening och registrerat trossamfund

Ideell förening och registrerat trossamfund, som uppfyller kraven i 7 kap. 7 §, får grundavdrag med 15 000 kr vid den statliga taxeringen.